

Wolfgang Amadeusz Mozart

TWÓRCZOŚĆ

Wolfgang Amadeusz Mozart uważany jest za jednego z najwybitniejszych twórców w historii muzyki. Jego dzieła stanowią najdoskonalszy wzorzec klasycznego stylu. Komponował niezwykle szybko i z wielką łatwością. Skomponował ponad 600 utworów, zarówno instrumentalnych, jak i wokально-instrumentalnych, we wszystkich popularnych w jego czasach gatunkach muzycznych. Za najważniejszą część twórczości Mozarta uznaje się powszechnie **symfonie, koncerty i opery**, jednak wśród jego dzieł nie ma właściwie utworów o mniejszej wartości.

Twórczość W.A. Mozarta dzielona jest zazwyczaj na **4 okresy**.

Dwa pierwsze przypadają na czas podróży artystycznych i związków z dworem arcybiskupa w Salzburgu. Dwa następne wiążą się z artystyczną działalnością Mozarta w Wiedniu.

🎵 I okres – **1762–74** – podróże i próby kompozytorskie;

🎵 II okres – **1775–80** – okres rozwijania i wzbogacania twórczości;

🎵 III okres – **1781–88** – w pełni dojrzały styl klasyczny;

🎵 IV okres – **1789–91** – ostatnie dzieła, w których nie bał się eksperymentów w dziedzinie harmonii oraz formy, wzrost ekspresji i dramatyzmu.

Przy tytułach dzieł Mozarta znajdują się litery **KV** wraz z **cyfrą** - np. *Symfonia g-moll KV 550*

KV – to skrót niemieckich wyrazów **Köchel Verzeichnis**, co znaczy **Katalog Köchla**. Ludwik Köchel był cenionym austriackim profesorem botaniki i miłośnikiem muzyki W.A. Mozarta. W 1862 r. stworzył tematyczny katalog wszystkich dzieł Wolfganga Amadeusza, który obejmuje 626 pozycji w układzie chronologicznym, tak więc cyfra przy KV oznacza kolejne dzieło w katalogu.

Kompozycje W.A. Mozarta stanowią ideał klasycznej harmonii, ładu, równowagi, choć nie brak w nich także śmiałych rozwiązań harmoniczych czy instrumentacyjnych.

Najważniejszym elementem dzieł kompozytora jest jednak melodyka – nawet w utworach instrumentalnych ma ona wokalny charakter. Tematy są barwne, niezwykle zróżnicowane i wyraziście ukształtowane.

W.A. Mozart w swoich kompozycjach nawiązywał do stylu włoskiego, niemieckiego i francuskiego, a także do innych kompozytorów, np. Józefa Haydna i Johanna Christiana Bacha.

Twórczość wokalna – instrumentalna

OPERY

Pośród wszystkich komponowanych przez Mozarta utworów największą przyjemność sprawiało mu tworzenie oper. Powstało ich aż 22.

Mając 21 lat tak pisał w listach do swoich rodziców:

„Gdy tylko słucham rozmów o operze, gdy tylko jestem w teatrze i słucham śpiewu, ledwie ze skóry nie wyskoczę!”

lub *„Moim największym życzeniem jest pisać opery”.*

Opera - z j. łacińskiego „dzieło”. Jest to dzieło wokalna – instrumentalne. Przeznaczone do wykonania na scenie (z odpowiednią scenografią), zwykle w specjalnie do tego celu zbudowanym teatrze operowym. Składa się z uwertury, partii wokalnych — solowych (recytatywy, arie) zespołowych (ansamble) i chóralnych, niekiedy także z partii tanecznych (balet)

Wśród oper W.A. Mozarta wyróżniamy 4 typy:

- 🎵 **opera buffa** ➡ (komiczna), np. *Wesele Figara*
- 🎵 **opera seria** ➡ (poważna), np. *Łaskawość Tytusa*
- 🎵 **singspiel** ➡ (typ opery niemieckiej, gdzie są fragmenty mówione i śpiewane, np. *Uprowadzenie z Seraju*, *Czarodziejski flet*,
- 🎵 **opera semiseria** ➡ (na wpół poważna, gdyż w języku włoskim *semi* znaczy *połowa*), np. *Don Giovanni*.

Swoją pierwszą operę **Udana naiwność** napisał Mozart na polecenie cesarza Józefa II, mając zaledwie 12 lat. Już wówczas ujawnił się jego wielki talent w zakresie muzyki operowej.

Urowadzenie z Seraju (singspiel), skomponowany w Wiedniu w 1782 r., jest pierwszym dojrzałym dziełem scenicznym.

Treścią opery jest zawikłana historia miłosna, w której główny bohater usiłuje uwolnić swą narzeczoną, więzioną w pałacu dostojnika tureckiego – w seraju

Komponując dzieło Mozart wielokrotnie kreślił rękopis. Zmagał wówczas się z nowym gatunkiem muzycznym, jakim była opera i pragnął stworzyć utwór „*wyśmienienie dramatyczny*”, a nie jedynie „*koncert w kostiumach*”. Dzięki Mozartowi niemiecki singspiel urósł do rangi pełnoprawnej opery. W porównaniu z singspielami powstającymi w tamtych czasach dzieło to było o wiele bardziej złożone i głośnie, z „egzotycznie” brzmiącymi ozdobnikami. Z tego powodu - według legendy - po premierze opery cesarz Józef II miał powiedzieć „*za dużo nut*”.

Libretto –
tekst opery!

Wesele Figara to kolejna wybitna opera, napisana w 1786 r.

Jest 4-aktowym arcydziełem opery buffa. Autorem libretta jest Lorenzo da Ponte.

Opera odniosła sukces w Wiedniu, a jeszcze większe uznanie zdobyła w Pradze, gdzie entuzjazm publiczności był tak wielki, że zamówiono u Mozarta kolejną operę - *Don Giovanni*.

Głównym bohaterem tej muzycznej komedii jest swawolny Figaro, służący hrabiego Almaviry. Libretto przedstawia zbliżający się ślub Figaro z Zuzanną, jednak przeszkodą staje się hrabia Almaviva, który próbuje zdobyć narzeczoną swojego sługi.

Don Giovanni z roku 1787, jest typem opery semiseria, czyli 2-aktową komedią tragiczną, zawierającą wątki i postacie zarówno komiczne, jak i poważne. Nosi podtytuł „wesoły dramat”. Autorem libretta jest również Lorenzo da Ponte.

Opera oparta jest na legendzie hiszpańskiej. Opowiada o podbojach miłosnych i zbrodniach rozpustnego szlachcica Don Giovanniego, któremu nie uniknął zasłużonej kary za swoje niemoralne czyny

Z opery Don Giovanni pochodzi przepiękny duet Zerliny i uwodzającego ją Don Giovanniego pt. „*La ci darem la mano*” („*Podaj mi rękę*”), który stał się jedną z najlepiej rozpoznawalnych melodii w dziejach opery.

Szczególną popularność zyskała również aria Don Giovanniego, zwana arią szampańską - „*Fin ch'han dal vino*” („*Bo oni mają wino*”). Jest to pieśń Don Giovanniego, w której opowiada o swoich licznych podbojach miłosnych.

Na temat duetu *La ci darem la mano* powstały wariacje fortepianowe Ludwiga van Beethovena oraz Fryderyka Chopina. Z kolei Ferenc Liszt w swojej wirtuozowskiej fantazji *Reminiscence z Don Juana* wykorzystał obok duetu również arię szampańską oraz inne motywy z opery Mozarta.

Czarodziejski flet to 2-aktowy singspiel w języku niemieckim w 1791 r. Posiada tematykę baśniową. Treść dzieła została zaczerpnięta z popularnej w tamtym czasie baśni o flecie objawiającym swą czarodziejską moc i dającym posiadaczowi władzę nad innymi. Libretto ułożył pomysłodawca, organizator wystawienia opery i wykonawca komicznej roli Papagena - Emanuel Schikaneder..

Libretto to historia o miłości, walce światła z ciemnością. Opowiada historię księcia Tamina, który wyrusza na ratunek porwanej księżniczce Paminie, córce Królowej Nocy. Wyprawę ułatwia mu ptasznik Papageno oraz magiczny flet, który ma chronić ich przed niebezpieczeństwami, w tym przed Sarastrem - kapłanem, który uwięził Paminę. Para, aby być razem musi przejść przez liczne próby - milczenia, ognia i wody.

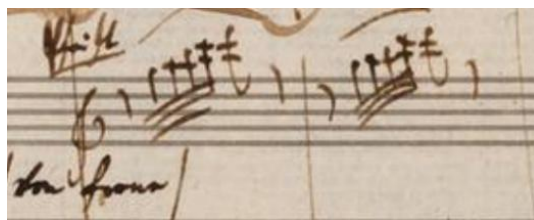
W operze pojawia się Królowa Nocy, której partie wokalne są bardzo zróżnicowane - raz demoniczne, innym razem komiczne. Aby oddać „nieziemski” charakter bohaterki, Mozart zastosował w jej partii brawurowe koloratury, stanowiące wyzwanie nawet dla najlepszych śpiewaczek. Z tej opery pochodzi słynna koloraturowa aria Królowej Nocy.

SOPRAN KOLORATUROWY – to sopran osiągający wyższe dźwięki od zwykłego sopranu, bardzo sprawny technicznie i niezwykle ruchliwy, wykonujący w szybkim tempie liczne ozdobniki, pasaże oraz skoki między dźwiękami.

Głosy wokalne: SOPRAN, MEZZOSOPRAN, ALT,
TENOR, BARYTON, BAS

W.A. Mozart wprowadził w operze tzw. **motyw przypominający** - motyw czarodziejskiego fletu, który pojawia się zawsze wraz z pojawieniem się tego instrumentu w akcji dramatycznej.

W.A. Mozart zastosował w „Czarodziejskim flecie” elementy świata fantastyki i baśniowości. Stałą się one później nieodłącznym elementem oper romantycznych. Mozartowskie **motywy przypominające** dadzą natomiast początek **motywow przewodnim** oper XIX wieku.

Opera Czarodziejski Flet ma także podłoże polityczne - popiera ona poglądy masonerii wiedeńskiej, do której W.A. Mozart należał.

MASONERIA, WOLNOMULARSTWO – organizacja, powstała w XVIII w. Masoni uważali, że wartość człowieka i jego pozycja w społeczeństwie nie zależy od urodzenia ani wyznawanej religii, ale od jego zasług i ciągłego doskonalenia się. Mieli swoje owiane tajemnicą rytuały, przez co byli przez otoczenie traktowani z dużą podejrzliwością, a kościół katolicki zakazywał wstępowania do tej organizacji.

Słynny niemiecki poeta Johann Wolfgang von Goethe zachwycony operą w 1794 r. przygotował jej wystawienie w Weimarze, a nawet dopisał dalszy ciąg libretta.

Opery W.A. Mozarta poprzedzone są **uwerturą**, która zwykle łączy się z operą pod względem tematycznym. Dziś uwertury wykonywane są także koncertowo, jako samodzielne utwory.

Ważnym elementem dzieła jest **orkiestra** – służy ona przede wszystkim ilustracji muzycznej, charakterystyce postaci i potęgowaniu napięcia. Mozart posługiwał się specjalnym doбором instrumentów w celu podkreślenia cech bohaterów. Niejednokrotnie mają one znaczenie symboliczne.

W orkiestrze pojawiają się też

nietypowe instrumenty (skład orkiestry operowej rozwijał się zupełnie niezależnie od orkiestry symfonicznej): w *Urowadzeniu z seraju* – dzwonki, talerze, trójkąt i wielki bęben, w *Don Giovannim* - puzony i mandolina, a w *Czarodziejskim flecie* dzwonki i czelesta.

Bohaterowie oper przedstawieni są w sposób nieszablonowy, z wielką dbałością o ukazanie cech indywidualnych postaci. Akcja nie koncentruje się tylko na głównych bohaterach, ważną rolę odgrywają również postacie drugoplanowe.

Do innych świeckich utworów wokalny – instrumentalnych W.A. Mozarta należy zaliczyć także ok. 30 pieśni, ok. 50 arii koncertowych i kilka świeckich kantat.

UTWORY RELIGIJNE

Utwory religijne powstawały głównie w latach służby u arcybiskupa Colloredo w Salzburgu, przed rokiem 1781. Należą do nich msze, motety, nieszpory, litanie, hymny.

Wśród 18 mszy za szczytowe osiągnięcia W.A. Mozarta w muzyce religijnej uznawane są przede wszystkim trzy utwory:

🎵 **Msza Koronacyjna C-dur** (KV 317)

🎵 **Msza c-moll** (KV 427)

🎵 **Requiem d-moll** (KV 626),

Msza - forma wokalna lub wokalnie-instrumentalna muzyki liturgicznej. Posiada części stałe (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus i Agnus Dei) oraz części zmienne (Introit, Offertorium, Communio, Postcommunio)

Dwóch ostatnich dzieł kompozytor nie ukończył.

Nazwa **Mszy Koronacyjnej** prawdopodobnie pochodzi od wykonania jej podczas koronacji cesarza Leopolda II na króla Czech. Poszczególne części tej mszy utrzymane są głównie w fakturze homofonicznej, w przeciwieństwie do **Mszy c-moll**, w której dominuje polifonia.

POLIFONIA – faktura muzyczna, w której co najmniej 2 głosy prowadzone są niezależnie od siebie i są tak samo ważne (charakterystyczna dla muzyki barokowej).

HOMOFONIA – faktura muzyczna, w której jeden głos jest dominujący, a pozostałe mu towarzyszą, czy też akompaniują (typowa dla muzyki epoki klasycyzmu)

Szczególne znaczenie pośród utworów religijnych ma **Requiem d-moll KV 626**, czyli msza żałobna. Zamówienie na to wybitne dzieło W.A. Mozart otrzymał wiosną 1791 r. od tajemniczego posłańca, który przyniósł niepodpisany list. Anonimowym zleceniodawcą okazał się hrabia Franz von Walsegg - amator muzyczny, który często przywłaszczał sobie cudze kompozycje i wydawał je pod swoim nazwiskiem). Utwór miał zostać poświęcony pamięci jego żony.

Kiedy Mozart komponował Requiem, był już bardzo chory. Nie zdołał ukończyć dzieła, choć pisał je do ostatnich chwil życia.

W *Requiem* pojawia się średniowieczna sekwencja ***Dies irae*** („Dzień gniewu”), która odnosi się do Sądu Ostatecznego. Właśnie ta część chóralna wraz z *Rex tremendae* (Królu straszny w swej wielkości) i *Confutatis* (Pokonany) są niezwykle dramatyczne. Atmosferę powagi i grozy podkreśla tonacja d-moll oraz skład orkiestry pozbawiony fletów i obojów, za to z wyeksponowaną partią 3 puzonów (w *Introitus* i *Tuba mirum*).

The image shows a musical score for a four-part setting of "Kyrie eleison". The staves are labeled Soprano, Alto, Tenor, and Bass. The Soprano part begins with a rest and then enters with a melodic line. The Alto part features a complex, fast-moving melodic line with an orange highlight. The Tenor part has a rest followed by a melodic entry. The Bass part has a melodic line with a purple highlight. The lyrics "Kyrie eleison" are written below the staves, with some words appearing multiple times across the parts.

Temat 1

🎵 **Exultate, jubilate KV 165** (*Cieszcie się, radujcie się*) przeznaczony jest na sopran i orkiestrę. Mozart napisał go, mając 17 lat. Dzieło kończy wirtuozowskie **Alleluja** - dziś jeden z popisowych utworów na sopran.

[illegible]

Twórczość instrumentalna

Twórczość instrumentalna W.A. Mozarta obejmuje symfonie, divertimenta i serenady, koncerty, utwory kameralne oraz fortepianowe. Kontynuując tradycje Józefa Haydna, W.A. Mozart rozbudował formę sonatową i ugruntował cykl sonatowy. Były to dwie główne formy muzyki instrumentalnej okresu klasycyzmu.

W zależności od obsady instrumentalnej cykl sonatowy kryje się pod różnymi nazwami:

- ✓ - na orkiestrę – SYMFONIA
- ✓ - na instrument solo – SONATA
- ✓ - na zespół kameralny – DUO, TRIO, KARTET, KWINTET
- ✓ - na solo i orkiestrę – KONCERT SOLOWY

CYKL SONATOWY – forma składająca się z 4 lub 3 części:

- cz. I – tempo szybkie, form sonatowa
- cz. II - tempie wolne, o różnej budowie, często ABA lub wariacje
- cz. III – Menuet
- cz. IV - Finał w szybkim tempie, o różnej budowie, najczęściej rondo

Jeżeli cykl jest 3-częściowy (np. w koncertach) pozbawiony jest Menueta.

FORMA SONATOWA – najczęściej utrzymana w szybkim tempie, stąd nazywa się ją również allegrem sonatowym. Zbudowana jest z 3 części:

- ekspozycja – przedstawienie dwóch tematów w różnych tonacjach, łącznik i epilog
- przetworzenie – przekształcanie tematu, obu tematów, lub nowy materiał
- reprzyza – powtórzenie ekspozycji, lecz oba tematy są w tonacji głównej

SYMFONIE

W.A. Mozart komponował symfonie przez całe życie. Zachowało się ich 41. Pierwszą symfonię *Es-dur KV 16* napisał w wieku 8 lat, zaś trzy ostatnie dzieła powstały w roku 1788. Najstarsze symfonie powstały w Londynie i Hadze, podczas trwającej trzy i pół roku podróży Mozartów do Francji, Belgii, Holandii i Anglii. Wczesne symfonie miały zwykle 3 -części (szybka – wolna – szybka), późniejsze 4, z menuetem w części trzeciej.

W czasach Mozarta organizowano koncerty kompozytorskie, tzw. akademie. W.A. Mozart potrzebował więc ciągle nowych kompozycji. Akademie zazwyczaj rozpoczynano i kończono symfoniemi.

Wiele symfonii, a także połowa koncertów skrzypcowych jest w najwygodniejszej dla instrumentów smyczkowych tonacji D-dur. Do najśłynniejszych symfonii W.A. Mozarta należą:

🎵 **Symfonia D-dur Paryska**
KV 297 – powstała w Paryżu, na pełny skład paryskiej orkiestry. Po raz pierwszy wprowadza w niej klarnety, nie stosowane dotychczas w orkiestrze.

🎵 **Symfonia D-dur Haffnerowska** KV 385 – dedykowana burmistrzowi Salzburga, Zygmuntowi Haffnerowi. Powstała z przerobionej i skróconej do 4 części serenady Mozarta.

🎵 **Symfonia C-dur Linzka** KV 425 – jest przykładem na to jak szybko i z jaką łatwością W.A. Mozart komponował. Przebywając przejazdem u swego przyjaciela w Linzu, który zorganizował mu akademię. Mozart jednak nie miał ze sobą żadnej ze swych symfonii, więc w rekordowym czasie - 5 dni - skomponował właśnie *Symfonię Linzką*.

🎵 **Symfonia D-dur Praska** KV 504 – nazywana również *Symfonią bez menueta*, gdyż ma tylko 3 części. Nazwa pochodzi od miejsca pierwszego jej wykonania - w Pradze.

1. Satz der „Pariser Sinfonie“ KV 297(300a) in der Fassung des Erstdrucks^{o)}
Allegro vivace
Umgearbeitet Paris, vermutlich zwischen 18. Juni u

Najwybitniejszym osiągnięciem W.A. Mozarta wśród symfonii są 3 wielkie dzieła powstałe w przeciągu trzech miesięcy (w 1788 r.). Należą do nich głównie:

- 🎵 **Symfonia g-moll** KV 550 – o bardzo osobistym charakterze. Została napisana na skromniejszy skład orkiestry. Nietypowe jest użycie w niej molowej tonacji, co nadaje jej dramatycznego i emocjonalnego charakteru. Nowością jest też rozpoczęcie symfonii delikatną melodią samych smyczków w dynamice piano zamiast zdecydowanym tematem tutti •• czyli całej orkiestry

Symphony No. 40
in G minor
K. 550

Allegro molto.

- 🎵 **Symfonia C-dur Jowiszowa** KV 551 – została tak nazwana ze względu na swój jasny, zdecydowany i zwycięski charakter. Uważa się ją za wzorową symfonię klasyczną. Na szczególną uwagę zasługuje finał •- ostatnia część, gdzie Mozart łączy formę sonatową z fugą.

Symfonie W.A. Mozarta przeszły drogę od utworów zaczynających i kończących akademie do kompozycji stanowiących centralny punkt koncertu.

DIVERTIMENTA I SERENADY

Wśród utworów orkiestrowych sporą grupę - ponad 40 stanowią serenady, divertimenta i kasacje. Należą one do tzw. muzyki *plenerowej*, wykonywanej na świeżym powietrzu. Charakteryzują się lekkim, rozrywkowym stylem i wieloczęściową budową. Za życia W.A. Mozarta miały znaczenie równorzędne z symfoniemi.

Utwory te mają budowę cykliczną (wieloczęściową) i zawierają od 3 do 8 części. Często występują w nich marsze i menuety nawiązujące do muzyki ludowej. Przeznaczone są na same instrumenty smyczkowe lub dęte, albo na obsady mieszane.

Do grupy tych utworów należy skomponowana w 1787 r. najsłynniejsza **Serenada G-dur *Eine kleine Nachtmusik* KV 525** na smyczki, co dosłownie znaczy *mała nocna muzyka*, czy też *mały nokturn*. Serenada odznacza się niezwykłym urokiem i wdziękiem, zbudowana jest z 4 części: *Allegro – Romanca – Menuet – Rondo*.

KONCERTY

Początek kariery W.A. Mozarta dało powodzenie jego oper, ale z jeszcze większym uznaniem spotkały się jego pianistyczne umiejętności. W 1781 r. Mozart zwierzał się siostrze:

*„Jak dobrze pójdzie, będę tu równie wysoko ceniony jako kompozytor,
jak teraz jestem ceniony jako pianista”.*

Ojcu natomiast pisał, że Wiedeń jest „*krainą fortepianu*” i właśnie tam odnosił sukcesy jako pianista – kompozytor, tworząc koncerty fortepianowe dla siebie jako solisty.

Budowa koncertu klasycznego:

- cz.I - forma sonatowa rozpoczynająca się **podwójną ekspozycją** (najpierw jest ekspozycja orkiestry, a potem ekspozycja solisty), pod koniec natomiast pojawia się popisowa rozbudowana **kadencja solisty** (bez udziału orkiestry) .
- cz.II – w wolnym tempie, najczęściej w formie ABA
- cz. III – Finale w szybkim tempie, najczęściej w formie ronda

W.A. Mozart skomponował 22 koncerty fortepianowe, a także 1 na dwa (prawdopodobnie dla siebie i siostry) oraz 1 na trzy fortepiany (dla pewnej hrabiny i jej dwóch córek). Wykształcił w nich wzorzec klasycznego 3-częściowego koncertu solowego.

Główną zasługą Mozarta dla rozwoju formy koncertu fortepianowego jest rozwinięcie partii orkiestry. W kolejnych koncertach orkiestra „awansuje” z pozycji akompaniatora do roli partnera dla solisty. Większość koncertów fortepianowych Mozart napisał dla siebie, na organizowane przez siebie akademie. Stanowiły bowiem ich główną atrakcję. Charakterystyczne jest to, że partia orkiestry została zapisana bardzo dokładnie, natomiast partia solisty jest jedynie naszkicowana, a resztę - zwłaszcza kadencje - Mozart improwizował podczas koncertu.

Do najwspanialszych i najpopularniejszych koncertów fortepianowych należą:

🎵 **Koncert A-dur KV 488** – powstał w 1786 r., podczas pracy kompozytora nad *Weselem Figara*. W swoim lekkim, śpiewnym i pogodnym charakterze jest podobny do tej opery.

🎵 **Koncert c-moll KV 491** i **Koncert d-moll KV 466** - jedyne koncerty w tonacjach molowych, które nie były wówczas stosowane w tego typu utworach. Dzięki swej dramatyczności stały się najczęściej wykonywanymi koncertami fortepianowymi w epoce romantyzmu oraz ulubionymi koncertami Ludwika van Beethovena, który skomponował do nich własne, wirtuozowskie kadencje.

🎵 **Koncert B-dur KV 595** – ostatni koncert fortepianowy Mozarta. Kompozytor rezygnuje w nim z wirtuozerii na rzecz dialogu i fortepianu z orkiestrą. Zamiast symfonicznego rozmachu i ostrych kontrastów stosuje subtelne środki wyrazu, podkreślając niuanse kolorystyczne i harmoniczne.

Poza koncertami fortepianowymi W.A. Mozart skomponował około 20 koncertów na inne instrumenty: skrzypce, flet (w tym flet i harfę), klarnet, obój, fagot, waltornię. Utwory te powstały zwykle dla konkretnych, zaprzyjaźnionych muzyków.

Spośród 7 koncertów skrzypcowych aż 5 W.A. Mozart skomponował dla siebie, gdy był koncertmistrzem w kapeli arcybiskupa w Salzburgu.

Wolfgang Amadeusz oprócz tego, że był świetnym pianistą, był również niezłym skrzypkiem, choć sam oceniał swoje możliwości w tej dziedzinie dość krytycznie.

Koncerty na instrumenty dęte powstały w różnych okresach twórczości kompozytora.

Koncert fagotowy B-dur KV 191. Mozart wykorzystał w nim wszystkie brzmieniowe walory fagotu: szybkie pasaże i skoki o charakterystycznym żartobliwym brzmieniu, typową dla tego instrumentu kantylenę oraz kontrasty wysokich i niskich rejestrów.

Osobne miejsce zajmują cztery koncerty na waltornię i orkiestrę. Trzy z nich są w tonacji Es-dur, a czwarty w tonacji D-dur i składa się on tylko z dwóch szybkich części.

Koncerty waltorniowe wyróżniają się zdecydowanie pogodnym, często żartobliwym charakterem. Zostały napisane przede wszystkim dla Ignacego Leutgebego, salzburskiego waltornisty i przyjaciela Mozarta.

Koncert klarnetowy A-dur KV 622 jest jednym z najpiękniejszych koncertów kompozytora. Powstał dla wiedeńskiego wirtuoza Antona Stadlera.

Mozart był pierwszym kompozytorem, który w pełni wykorzystał możliwości brzmieniowe klarnetu jako instrumentu solowego.

UTWORY KAMERALNE

Twórczość kameralna W.A. Mozarta obejmuje utwory na różne zestawy instrumentów dętych, połączenia instrumentów dętych i smyczkowych, utwory na smyczki i fortepian oraz na same instrumenty smyczkowe.

Po skomponowaniu **Kwintetu Es-dur na obój, klarnet, róg, fagot i fortepian KV 452** Mozart pisał do ojca:

„Jest to najlepsza rzecz, jaką napisałem w życiu”.

Największe mistrzostwo osiągnął jednak w kwartetach i kwintetach smyczkowych. Skomponował 6 kwintetów smyczkowych - wszystkie z podwójną obsadą altówek, która była ulubionym instrumentem kompozytora.

Jego 23 kwartety smyczkowe cechuje doskonałość proporcji pomiędzy partiami poszczególnych instrumentów. Najbardziej dojrzały jest cykl sześciu kwartetów „**Haydnowskich**”, wydanych w 1785 r. jako op.10 i dedykowanych Józefowi Haydnowi. Powstały one pod wrażeniem wspaniałych *Kwartetów Rosyjskich* op.33 Haydna oraz studiów nad muzyką Jana Sebastiana Bacha.

Najbardziej znany z tego opusu **Kwartet smyczkowy C-dur „Dysonansowy”** - charakteryzuje się tak niezwykle śmiałą na te czasy harmonią, że wydawca odesłał kompozytorowi nuty z przekonaniem, że otrzymał kopię z błędami

Wszystkie dojrzałe kwartety i kwintety smyczkowe mają budowę 4-częściową, podobnie jak symfonie, natomiast tria fortepianowe są 3-częściowe podobnie, jak koncerty instrumentalne.

UTWORY FORTEPIANOWE

Zainteresowanie Mozarta sonatą fortepianową wynikało z jego działalności koncertowej jako pianisty, rozpoczętej już w wieku dziecięcym.

Skomponował 18 sonat fortepianowych. Wśród nich wyróżnia się **Sonata fortepianowa A-dur KV 331**, która nietypowo rozpoczyna się ona wariacjami w części I, a kończy *Rondem alla turca*, czyli słynnym „marszem tureckim” (w formie ronda). Sonata ta powstała w podobnym czasie, co opera „Uprowadzenie z Seraju”.

W XVIII w. modne było naśladowanie wojskowych kapel tureckich, tzw. janczarów. Złożone były z przenikliwie brzmiących piszczałek, obojów i instrumentów perkusyjnych (bębny wielkie i małe, talerze, trójkąty, dzwonki); Popularny „Marsz turecki” napisał również L.v. Beethoven.

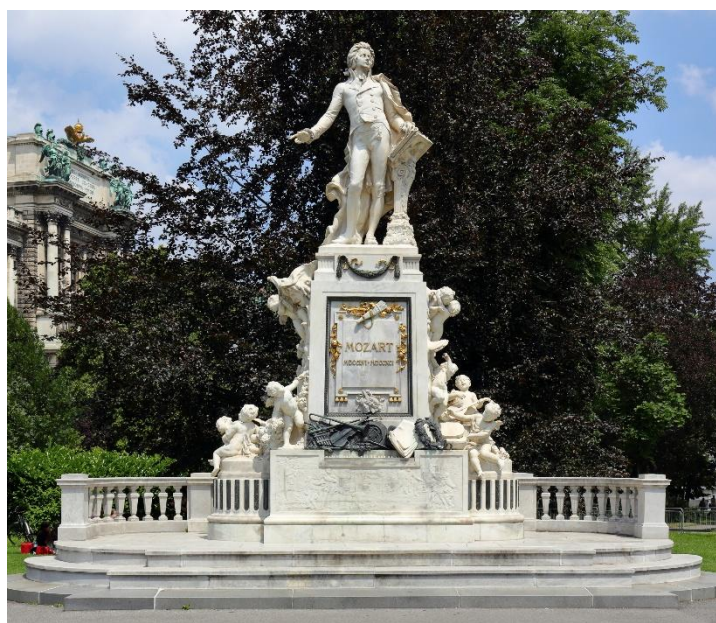
Inne utwory fortepianowe Mozarta to sonaty na cztery ręce, na dwa fortepiany, rondo, fantazje oraz wariacje – m. in. **Wariacje Ah, vous dirai-je, maman** KV 265 – na temat popularnej piosenki francuskiej, znanej w wielu krajach z różnym tekstem.

W.A. Mozart uprawiał wszystkie gatunki muzyczne i każdy z nich doprowadził do szczytu doskonałości. Świadomy swego talentu, tworzył muzykę, która miała zachwycać zarówno wybitnych znawców, jak i zwykłych słuchaczy. Odwołując się do całego bogactwa ludzkich emocji, stał się inspiracją dla kolejnych pokoleń kompozytorów i do dziś pozostaje jednym z najpopularniejszych twórców muzyki poważnej.

Jak powiedział Ryszard Wagner:

*„zadziwiający geniusz W.A. Mozarta wyniósł go ponad wszystkich mistrzów
wszystkich epok i we wszystkich dziedzinach sztuki”.*

Pomnik Wolfganga Amadeusza Mozarta w Wiedniu

Materiały powstały na potrzeby Ogólnopolskiego konkursu Wiedzy o Życiu i Twórczości kompozytorów. Zostały opracowane przez nauczycieli szkół muzycznych w Jastrzębiu-Zdroju, Gliwic, Raciborza i Rybnika na podstawie literatury:

- Michael Steen – *Wielcy kompozytorzy i ich czasy*
- Danuta Gwizdalanka – *Muzyczny przewodnik po świecie Mozarta*
- Danuta Gwizdalanka – *Historia muzyki, cz.2*
- Alfred Einstein – *Mozart. Człowiek i dzieło*
- Hans Köhler – *Mozart*
- Georg Knepler – *Mozart. „Wielcy kompozytorzy”*
- Stefan Jarociński (red.) – *Mozart. Człowiek – dzieło – epoka*
- Józef Chomiński, Krystyna Wilkowska-Chomińska – *Historia muzyki*, tomy dotyczące klasycyzmu
- Piotr Kamiński – *Tysiąc i jedna opera*
- Leopold i Wolfgang Amadeusz Mozart – *Listy*

Prosimy o niepublikowanie materiałów na stronach internetowych.